

Nagy Boldizsár:

István, négy és fél évtized

Huszonnyolc éves, tweed zakó, vastag fekete szemüveg, kerek, kopaszodó kobak, (mindez a végső búcsúig szinte nem változik), akkor egy gyermek apja, kirándul velünk, felesége első osztályával. Mosolyog, nevet, a természetjárást magától értetődőnek mutatja.

Nem telik bele egy évtized, összetegeződünk, zárulni kezd a bő tucat esztendőnyi korkülönbség árka, ő ugyan már két gyermek apja (fia, István, mintegy "érettségi ajándék", nekünk, neki), ifjú tudós, még kötetlen költő, de már híres oktató. Mi, pályánk kezdetén álló fiatalemberek. A hatalomhoz kapcsolódó dilemmákról beszélgetünk, a "lehet-e belülről változtatni a rendszert?" gittjét rágjuk. Ő - bár megértően hallgat minket-, a lényegre illetően sziklaszilárd: nem! Kívülmaradása félreérthetetlen, a rádióból hozzánk szóló, szinte éneklő előadásában egyetlen kompromisszumkész mondat sincs. Madame Chauchat-n nem láttak át jobban, mint ő a kurzuson. Shakespeare-ről, tehát viszonyainkról tűnődik, a hatalomról és a lélek bugyraitól formál összetéveszthetetlenül világos, iránymutató gondolatokat.

Még egy évtized, jönnek a verseskötetek. Házasemberként, fiatal apaként olvasom a tárnák mélyét feltáró mondatokat, a szemérmes vallomást szerep és személy egységéről és különbözőségéről, birkózásáról. Nincs hát tartós idill? - kérdezem, kicsit csalódottan, magamban, nem megúszható a hánykolódás?

Kandidátusi védése örömnép. Kissé "túlkoros" de azt és úgy írta meg, amit akart. Most sincs kompromisszum, engedmény, legfeljebb a lábjegyzetek áldozata. Ekkor már kétségbevonhatatlan hazai és nemzetközi tekintély, a tudományos cím csak bokréta erdőjáró baszk sapkáján, összekacsint velünk: "ha ezt akarták, megkapták". Évtizedekig meríték erőt példájából: a tudósi jelenlét és az akadémiai pozíció szétválhat, a súlyt nem a plecsni adja.

A negyedik évtized az aratás kora, érett tudós, műfordítók elismert mestere, tanítványok és doktoranduszok fáradhatatlan mentora, ki azért a szemináriumi kötelezőt minden évben újraolvassa. Ez mindannyiszor eszembe jut, mikor az előző vagy akár egy korábbi év olvasmányemlékével indulok gyakorlatot tartani.

Örök tanár. Mikor deresedő fejjel, még nála is korosabban PhD írónak szegődöm, felajánlja: baráti Doktorvaterként elolvassa kéziratomat, sőt, havonta kell szállítanom a penzumot, hogy kész legyen időre. Szállítom, olvassa, kommentálja, annak ellenére hogy számos szakmájához semmi köze, hiszen nemzetközi jogi és jogtörténeti. Ítéletét jobban félem, mint opponenseimét, szerencsére legtöbbször helybenhagyóan bólint.

Barátságunk ötödik évtizede nem teljesedik be. Isván magunkra hagy. Ha kedves hárshegyi körét rójuk, elcsatangolva a titkos hóvirág-mezőkre, azt képzeljük, megmosolyogja gyermeteg erőfeszítésünket, hogy kicsit olyanná váljunk, mint ő.

Tudja, hogy ez képtelenség. Mutatványa utánozhatatlan.

---

Buda, 2013. február 11.